

ವಚ್ಚರಮಹೋತ್ಸವದ ಸಮನೆನಪಿನ ಪ್ರಷ್ಟಮಾಲೀಕೆ - 7

ಶ್ರೀ ವಾಲಿವಧ ಪ್ರಸಂಗ

ಶೇ॥ ವಿದ್ಯಾನ್ ಎನ್. ರಂಗನಾಥ ಶರ್ಮ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಶ್ರೀ ಸರಸಿಂಹರಾಜ ಕಾಲೇನಿ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್

ಶ್ರೀರಾಮಮಂದಿರ, ಸರಸಿಂಹರಾಜ ಕಾಲೇನಿ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 019 ಫೋನ್ : 620231

ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವದ ಸರಿಸೆನಪಿನ ಪುಷ್ಟಿಮಾಲಿಕೆ - 7

ಶ್ರೀ ವಾಲಿವಧ ಪ್ರಸಂಗ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ

ಅಭಿಕರು :

ವಿದ್ವಾನ್ ಎನ್. ರಂಗನಾಥ ಶರ್ಮ

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹರಾಜ ಕಾಲೋನಿ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್

ಶ್ರೀರಾಮಮಂದಿರ

ನರಸಿಂಹರಾಜ ಕಾಲೋನಿ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 019

ದೂರವಾಣಿ : 620 231

SRI VALIVADHA PRASANGA - DHARAMANISTE : Written by Vidwan Ranganatha Sharma, Janaki Krupa, Vijayanagar, Bangalore - 41 & Published by the Vajra Mahotsava Committee, Sri Narasimharaja Colony Association, Sri Rama Mandira, Narasimharaja Colony, Bangalore - 19.

First Edition : 1998

@ Reserved

Price : Rs. 10/-

Printed at :

adithya Printers

29, 1st 'B' Main Road, Lalbagh Road
Sudhamanagara, Bangalore - 560 027
Ph. : 22 75 712.

ನಿಮೇದನೆ

ನಮ್ಮ ಅಸೋಸಿಯೇಷನವರು 59 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಸ್ತಿಕ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ಸವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಪೂರಂಭಿಸಿದ್ದೇವು. ವರ್ಷೇ ವರ್ಷೇ ಜನರು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು - ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ತಳೆಯುತ್ತ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ದೊರೆಯಿತು. ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುರುಪು ಉಂಟಾಯಿತು. ಜನರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡೆವು. ಪ್ರತಿವರ್ಷದ ರಾಮೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತ ಸಾವಿರಾರು ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಪೂರ್ತಿತ್ವಹಾ ನೀಡಿದೆವು. ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಸಹಿತ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ - ಭಾಗವತ - ಸ್ತೋತ್ರಗಳು - ನಾಮಾವಳಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆವು. ಹಲವರು ಮಾರ್ಬಿಣಿಯರು - ಹಿರಿಯರನ್ನು ರಾಮೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆವು.

1964ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮೋತ್ಸವದ ರಜತ ಮಹೋತ್ಸವ, 1988ರಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವಗಳು ಉಪಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆದು ಇದೀಗ ವಜ್ರ, ಮಹೋತ್ಸವದ ಸುಯೋಗ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇದೇ 1997ರ ಅಕ್ಷೋಽಬರ್ತೀ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ 13 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ವೇದ - ಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠಾಯಣ, ಹೋಮ ಹವನಗಳು, ಸಭೆ - ಉಪನಾಯ - ವಿಚಾರಗೋಣಿ, ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

1998ನೇ ಇಸವಿಯ ರಾಮೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಮಾರೋಪ ನಡೆಯಲಿದೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ 1) ಪವಮಾನ ಸೂಕ್ತಂ (ಹೋಮವಿಧಿ ಸಹಿತಂ) (2) ಭಗವನ್ನಾಮ ಪುಷ್ಟಾಂಜಲಿ (3) ಅಷ್ಮೋತ್ತರ ಶತನಾಮ ದಿವ್ಯಸ್ಮೃತಾರ್ಥಳಿ: (ಒಂಲ ಅಷ್ಮೋತ್ತರ ಸ್ಮೃತಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಾರಾಟವಾದ ಹಣವು ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಮಹತ್ತರವಾದ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಸಹಾಯ - ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕಳೆಕ್ಷಣಿಯಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಡಗೂಡಿ ಈ ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವವು ವಜ್ರದ ಪ್ರಶಿರ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡೋಣ!

ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನ ಕರುಣೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೀರಕ್ಷೇಯಗಿರಲಿ!

ಎಸ್. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹರಾಜ ಕಾಲೋನಿ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್

ಶ್ರೀ ರಾಖೋತ್ಸವ ವಿಷ್ಣು ಮಹಿಳಾತ್ಮವ ಸಮಿತಿ

ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷ

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಕೆ. ಅನಂತರಾಮಯ್ಯ
ಟ್ರಿಸ್ಟ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷ

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿ
ಟ್ರಿಸ್ಟ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎನ್. ವೆಂಕಟಸಾರಾಯ್ಯಾ
ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮತ್ತು ಟ್ರಿಸ್ಟ್

ಬಿಜಾಂಬಿ

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ನಂಜುಂಡರಾವ್

ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳು

ಶ್ರೀ ಅನಂತಕುಮಾರ್
ಸಂಸತ್ತ ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ಹಾರ್ಡ್ಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ
ಶಾಸಕರು

ಶ್ರೀ ಪಿ. ವಿ. ಎಲ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿ
ಕ್ರಿಗಾರಿಕೋಧ್ಯಮಿ

ಶ್ರೀ ಪಿ. ವಿ. ನಾಗೇಶ್
ಖಾತ ವರೀಲರು

ಶ್ರೀ ಟಿ. ವಿ. ಧ್ವಾರಕಾನಾಥ್
'ಪ್ರಭಾತ್' ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ನಂಜಪ್ಪ
ಇಂಜಿನಿಯರ್

ಶ್ರೀ ಡಿ. ಬಿ. ನಾರಾಯಣರಾವ್
ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು

ಶ್ರೀಮತಿ ಹೇಮ್ಮಾ ರಮೇಶ್
ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರು

ಸಂಚಾಲಕರು

ಶ್ರೀ ಪಿ. ವಿ. ಮಾಧವರಾವ್

ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಎಸ್. ಶಿವಶಂಕರ್

ಶ್ರೀ ಬಿ. ವಿ. ದಿನೇಶ್ ಕುಮಾರ್

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾರಾಯ್ಯಾ

ಶ್ರೀ ವೈ. ಎನ್. ವಾಮನಭಟ್

ಶ್ರೀ ವೈ. ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಭಟ್

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜ

ಶ್ರೀ ಎ. ಆರ್. ಆಚಾರ್ಯ

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಲೋಕೇಶ್ವರವಾದ ಗುಣಗರಿಮೆಯಿಂದ ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಮಹಾಪುರುಷನು ಶ್ರೀರಾಮ. ಮರ್ಯಾದಾ ಪ್ರಯಂತೋತ್ತಮಃಂಬ ಕೀರ್ತಿಯ ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಸಂದಿದೆ. ಸೀತಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಹನುಮಂತ - ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಗುಣಾನ್ವಿತರೇ ಹೌದು. ಅವರ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಲ್ಲವೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದವು. ರಾಜಹಂಸದಂತೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಹಂಡಿದಾಯಕವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳ ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳ ಶುದ್ಧವಾದ ಹೃದಯದರ್ವಣಾದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ಅವರ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಹೊರಸೂಸಿದವು. ಪರಮ ಸುಂದರನೂ ಸದ್ಗುಣಾಢ್ಯನೂ ಲೋಕೇಕ ಏರನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಸೀತಾದೇವಿಯ ನಿಷ್ಠೆಯು ದೃಢವಾಗಿ ನಲೆ ನಿಂತುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಭರತ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ, ತಂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರತೀತಿಯು ಉಂಟಾದದ್ದು ವಿಸ್ತೃಯಕಾರಿಯಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಪರಿಚಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಹನುಮಂತನು ಏನಾಗಿದ್ದನು? ವಾಲಿ ಭೀತಿಯಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವನ ಹಿಂದೆ ತಾನೂ ಒಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಟಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಶ್ರೀರಾಮನ ದರ್ಶನವಾದ ಮೇಲೆ 'ಧಾರೋಹಂ ಕೋಷಲೀಂದ್ರಃ' ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು 'ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಮಾಲಾರತ್ನ'ವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟನು.

ಸಕಲಸಜ್ಜನರೂ ಮೆಂಜ್ಞಿಕೊಂಡಾಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿದ ಕೆಲವು ಸಾಹಿತಿಗಳು ತಪ್ಪನ್ನು ಹುದುಕಲು ಯಶ್ವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವಾತನು ಸಮಸ್ತ ಸದ್ಗುಣ ಶೋಭಿತನೆಂದು ಸ್ವತಃ ನಾರದ ಮಹಿಂಗಳೇ ವಾಲ್ಯೈ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊಗಳಿದ್ದರೋ, ಯಾವ ಧರ್ಮಾತ್ಮನ

ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಚರುಮೂರ್ವಿ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ವಾಲ್ಯೈ ಈ ಮುನಿಗಳ ಅಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದನೋ, ಯಾವಾತನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ವಾಲ್ಯೈ ಈ ಮುನಿಗಳು ಧರ್ಮಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಧರ್ಮಪರಿಶ್ರಾಣಗಳಾಗಿ ತಪೋಯೋಗದಿಂದ ರಚಿಸಿ 'ಧರ್ಮಾತ್ಮು, ಧರ್ಮಾತ್ಮು' ಎಂದು ಸಾವಿರಾರು ಸಲ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದರೋ ಅಂತಹ ಮಹಾಪ್ರಯಂತ್ರ ನಡತೆಯನ್ನು ಈ ಜನರು ಟೀಕಿಸಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಂಗನ ಕೃಗೆ ಮಾಣಕ್ಕುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರೆ ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಮಣ್ಣಗೆಸೆದು ಮೂದಲಿಸಿತಂತೆ! ಅಂಬರಕ್ಕೇರಿ ಹದ್ದು ಹಾರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೇಣದ ಮೇಲೆಯೇ ಅದರ ಕಣ್ಣಾ !

ಧರ್ಮಗತಿ ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದದ್ದು. ಪರಮದ್ವಿಜ್ಞೇಯ.
ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಅದರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.
ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ದುಮಕಿದರೆ, ರಾಷಣನು ಕೈಲಾಸ ಪರಮಾತ್ಮನ್ನು
ಎತ್ತಿದಂತಾದಿತು. ವಾಲಿಸಂಹಾರ, ಸೀತಾಪರಿಶ್ಯಾಗ, ಶಂಖಾಕವಥೆ ಇವು ಮೂರು
ಶ್ರೀರಾಮನ ಮೇಲೆ ಹುಡುಕಿ ಹೋರಿಸಿದ ಆರೋಪಗಳು. ಮೊದಲಿನದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ
ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಮಂದಿರದ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಪಾದ ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ಎಂದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಪಾಠಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಿರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹರಾಜಾ ಕಾಲೋನಿಯ ಶ್ರೀರಾಮಮಂದಿರದ ಕಾರ್ಯ ಸ್ತುತ್ಯಹಂಹಾದುದು. ಎಂದಿನಂತೆ ಮುದ್ರಣ ದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ಈ ಕಿರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅದಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯರ್ನು, ಲಾಲ್ಬಾಬಾಗ್ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರಿಗೂ ಹಾದಿಕ ಶುಭಕಾಮನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಎನ್. ರಂಗನಾಥ ಶರ್ಮಾ

ಶ್ರೀ

ವಾಲಿವಧ ಪ್ರಸಂಗ - ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ

ವಾಲ್ಯೇಕಿ ಮುನಿಗಳ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ವಾಲಿವಧ ಪ್ರಸಂಗವು ಆಧುನಿಕ ವಿಮರ್ಶಕರ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮೆ, ಸತ್ಯಸಂಧ, ಮರ್ಯಾದಾಪುರುಷೋತ್ತಮ ಎಂದೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಸಂಹರಿಸಬಹುದೇ? ಇದು ಅಧರ್ಮವೇ ಸರಿ - ಎಂದು ಬಹುಮಂದಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನಿತ್ತ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ಯಾನತೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ನ್ಯಾನತಾ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲಿವಧೆಯು ಪ್ರಬುಲವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಸಮಧಿಸಲು ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದೊಂದು ತಪ್ಪು ಕೆಲಸವೇ ಸರಿಯೆಂದೂ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಪ್ರಚೀನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಈ ಪ್ರಸಂಗವು ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಧಿಸಿದರೂ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಈ ವಿಮರ್ಶಕರು ಅಂಗಿಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಚೀನರ ಸಮಧಿನೆಯೂ ಸ್ವಷ್ಟರೂಪ ದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಮಸಕು ಮಸಕಾಗಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದ ರಾಮಾಯಣ ಪ್ರವಚನಕಾರರೂ ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ, ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ವಿವರಿಸದೆ ತೇಲಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನಾರೋಪಿಸುವುದು ಒಮ್ಮೆ ಸುಲಭ. ಆತನ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳೇನು, ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆತನು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಯಾವ ಧ್ಯೇಯ ಸಾಧನಗಾಗಿ ಆತನು ವ್ರತವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಅವನ ಜೀವನ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಲೋಪವೆಂದು ತೋರಿದಾಗ ಅದು ಏಕೆ ನಡೆಯಿತು,

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆದ ಲೋಪಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು - ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪರಿಕ್ಷೇಸದಿದ್ದರೆ ಅದು ದೋಷವಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಹಿಂಸಾ ವೃತಥಾರಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಕರು ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಗಾಂಧಿಚೆಯವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತೆಂತೆ. ಅವರ ಹೃದಯ ಕರಗಿತು. ಆ ಕರು ಬಿದುಹು ಪುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯೇದ್ಯರು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಲೇಸೆಂದೂ ಅದು ಹೊರಳಾಡಿ ನರಳುತ್ತೇ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನೋವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕರುಣಾಜನಕವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೆಂದೂ ಗಾಂಧಿಚಿಯವರಿಗೆ ತೋರಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದರು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗಾಂಧಿಚಿಯವರನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ದೂಷಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಸ್ವತಃ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅಹಿಂಸಾವೃತದ ಪಾಲನೆಯೇ? ಅಥವಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕರೋರ ವರ್ತನೆಯೇ?

ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತ್ರದ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನೀಗ ಪರಶೀಲಿಸೋಣಃ

ತಪಃಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತಂ ತಪಸ್ಸೀ ವಾಗ್ನಿದಾಂ ಪರಂ |
ನಾರದಾ ಪರಿಪಪಚ್ಚ ವಾಲ್ಯೇಕಮುಖನಿಪುಂಗವಮ್ ||

ಎಂದು ರಾಮಾಯಣದ ಆರಂಭ ಶೈಲ್ಕೀಕ. ತಪಸ್ಸಿಗಳಾದ ವಾಲ್ತ್ಯೀಕಿ ಮುನಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿಗಳಾದ ನಾರದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಜ್ಞನೂ ಕೃತಜ್ಞನೂ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯನೂ ದೃಢವ್ಯತನೂ ಆದವನು - ಹಚ್ಚೇನು - ಸರ್ಕಲ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಆದ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವನಾದರೂ ಇದ್ದಾನೆಯೇ ? ಎಂಬುದು ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೆಂಬುದರ ವಿಸ್ತಾರವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸರ್ಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳೂ ಧರ್ಮಮೂಲವಾದವು. ಅವು ಧರ್ಮದ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳು. ಧರ್ಮವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆ, ರೆಂಬೆ, ಎಲೆ, ಹೂ ಹಣ್ಣುಗಳಿಧ್ವಂತಿ. ವಾಲ್ತ್ಯೀಕಿ ಮುನಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಿಮಿತ್ತ ಉಂಟು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮರೆಂದು ವಿಶ್ವಾತರಾದವರು ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ನಳ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರೂ ಗೌತಮಾದಿ ಶಿಷ್ಟಗಳೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮರೇ. ಆದರೆ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಕೋಧಗಳಿಗೆ ವಶರಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿರುವುದುಂಟು. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಭರತನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೆಟ್ಟಿ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಂದೆಯನ್ನೇ ದೂಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮಂಥರೆಯನ್ನು

ಕೊಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಕರಿಣ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಒದಗಿದರೂ ಒಂದು ಸಲಪ್ಪಾ ದಾರಿ ತಪ್ಪದೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು, ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಾ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನಾನುಭವಿಸಿ ಅಪ್ಪಟಿ ಚಿನ್ನವಾಗಿ ಹೊರಬಂದ ಮಹಾತ್ಮೆನು ಯಾವಾದರೂ ಇರಬಹುದೇ? ಎಂಬುದು ವಾಲ್ಯೋಚಿ ಮುನಿಗಳ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಃ ವಾಲ್ಯೋಚಿಗಳೇ ಹಿಂದೆ ವ್ಯಾಧ ವೃತ್ತಿಗೆ ಇಳಿದು ಹಿಂಸಾಕರ್ಮ ನಿರತರಾಗಿದ್ದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಾ ಧರ್ಮಸಾರನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾದದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅನಂತರ ನಾರದರು "ನೀವು ಗುಣಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಅಪ್ಪಟಿ ಗುಣಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ಆಫಿವೈಕ್ತವಾದವೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ. ಆದರೂ ಅಂತಹವನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆವನ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಾಲ್ಯೋಚಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನೇನೂ ಅಪರಿಚಿತನಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಆತನು ವಾಲ್ಯೋಚಿ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೀತಾ ವಿವಾಸನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗೆ ಆಶ್ರಯ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪಾಲಿಸಿದವರು ವಾಲ್ಯೋಚಿ ಮುನಿಗಳೇ. ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತೆ

ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ವಾಲಿವಧೆ, ಸೀತಾವಿವಾಸನಾದಿಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದು, ಇವು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವೇ, ಅಲ್ಲವೇ? - ಎಂದು ನಿಣಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾರದರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತಿರಬೇಕು. ನಾರದರ ಮಾತಿನಿಂದ ಇದಾವುದೂ ದೋಷವಲ್ಲ - ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಣಾಯ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಣಾಗಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದಾಗ, ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಕಲ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಪೋಬಲದಿಂದ, ಅಂಗ್ಯಯಲ್ಲಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಂತೆ ನೋಡಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಾದರೂ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಉದ್ದರಂಧರವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತೆಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾರದರನ್ನು ಕುರಿತು “ಮುನಿಗಳೇ, ಪರಾಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿದ್ದ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಂಡ ರಾಮನು ಗಭ್ರಣೆಯಾದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಯಾವ ಅಪರಾಧ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಕಾಡಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದವನು - ಹೇಗೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮೆ? ಹೇಗೆ ದಯಾಶಾಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ದಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಬಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಪಾತಿಪ್ರತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ - ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸಿ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ

ಬರುತ್ತದೆ ? ಸತ್ಯವನ್ನ ಹೇಳತಕ್ಕವರು, ದಾನ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಬಹಳ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಳಂಕವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಗೃಹಿಣಿಯರೂ ವಿಪುಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು ? - ಎಂದರೆ, ಅತ್ಯಂತ ಕರೋರ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾದಾಗಲೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ತಮ್ಮ ನೀತಿಯನ್ನ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವದೇ ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಲೋಭನಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಚ್ಯಾತಿ ಬಾರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆಂಬ ವಿಖ್ಯಾತಿ ಅವರ ಕೀರ್ತಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತ. ಅಂತಹ ಸಂನಿವೇಶಗಳು ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವಿಶೇಷ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿಗಳು ಸತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಶರೀರರಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮ ನಾದರೋ ಧರ್ಮಮೂಲಗಳಾದ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಖ್ಯಾತನಾದವನು. ಆದ್ದರಿಂದ 'ರಾಮೋ ವಿಗ್ರಹವಾನ್ ಧರ್ಮಃ' ಎಂಬ ಯಶಸ್ವಿ ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಗೆ ಕೆಲವೇ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನಿಲ್ಲ ಸಂಗೃಹಿಸಬಹುದು.

೧. ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂತೋಷ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನ ಕುರಿತು ಸೀತಾರಾಮರು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆರಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ದಶರಥನ ಆದೇಶವನ್ನ ಸುಮಂತ್ರನು

ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಕೃಕೇಯಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ದಶರಥನು ಶೋಕಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ಗರಬಡಿದವನಂತೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಕೃಕೇಯಿಯೇ ತನ್ನ ಎರಡು ವರಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಣಾಕರೋರವಾದ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಚಲಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಬೇಕೆಂಬ ವರವು ಲೋಭದಿಂದ ಬಂದದ್ದು; ಸಹಜ. ತಾನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸಿಯಂತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ಎರಡನೆಯ ವರ ಏಕೆ? ನಾನು ಯಾವ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ದಂಡನೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರನಲ್ಲಿ ಉದಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಆ ಧೀರೋದಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇನು?

ಏವಮಸ್ತು ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ವನಂ ವಸ್ತುಮಹಂ ತ್ವಿತಃ
ಜಟಾಚೀರಧರೋ ರಾಜ್ಞಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮನುಪಾಲಯನ್ ||

-- ಅಯೋ. ಇಂನೇ ಸರ್ಗಣ.

“ಆಗಬಹುದು. ನಾರು ಒಟ್ಟೆಯುಟ್ಟು, ಜಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರಲು ಹೊರಡುವೆನು. ಮಹಾರಾಜನು ಕೊಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ.”

ನಾಹಮಧರೋ ದೇವಿ ರಾಜ್ಯಮಾಪಸ್ತಮುತ್ತಹೇ ।

ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮೃಷಿಭಿಸ್ತಮ್ಯಂ ಕೇವಲಂ ಧರ್ಮಮಾಸ್ಥತಮ್ ॥

— ಆದೋ

“ನಾನು ಏಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸತಕ್ಕವನಲ್ಲ, ಸುಖ
ಪಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರಲು ಯತ್ತಿಸತಕ್ಕವನಲ್ಲ, ದೇವಿ, ನಾನು
ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬಿದವನೆಂದೂ ಮಣಿಗಳಂತೆ
ಇರತಕ್ಕವನೆಂದೂ ತಿಳಿ”

ಕೌಸಲ್ಯೆಗೂ ಸೀತೆಗೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನರುಹಿ ಈ ದಿನವೇ
ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಪಟ್ಟಾಭಿಪ್ರೇಕದ
ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನ ಮುಖವು ಎಷ್ಟು
ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿತ್ತೋ ವನವಾಸದ ಆಚ್ಛೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೂ ಅವನ
ಮುಖವು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯ ಲೇಶವೂ
ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸ್ವಭಾವ ಶ್ರೀರಾಮನಾದು.

ಮಗನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೌಸಲ್ಯೆ
ಶೋಕದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ -

ಯಧ್ವೇವ ರಾಜಾ ಪೂಜ್ಯಸ್ತೇ ಗೌರವೇಣ ತಥಾ ಹೃಹಮ್ ।

ತ್ವಾಂ ನಾಹಮನುಜಾನಾಮಿ ನ ಗಂತವ್ಯಮಿತೋ ವನಮ್ ॥

— ಆಯೋ ಸರ್ವ - ೨೮

“ರಾಮ, ರಾಜನಾದ ದರರಫ್ತಿನ ನಿನಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಪೂಜ್ಯನೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಸಿರಾಗೆ ಪೂಜ್ಯಳು. ನನಗೂ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ನೀನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಾನು ಅನುಮತಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದು! ಇದು ನನ್ನ ಆಚ್ಛೆ. ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ನೀನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಾನು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾತ್ರಹತ್ಯಾದೋಷ ನಿನಗೆ ಒರುತ್ತದೆ!”

ಈಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ - ‘ಪಿತುರ್ಗತಿಗುಣಂ ಮಾತಾ ಗೌರವೇಣಾತಿ ರಿಚ್ಯತೇ - ತಂದೆಗಿಂತ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಗೌರವವು ತಾಯಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು’ ಎಂದು. ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದರೆ ‘ತಂದೆಗಿಂತ ತಾಯಿ ಹಬ್ಬಿನವಳು. ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದು ನನ್ನ ತಾಯಿ ಆಚ್ಛೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ!’ ಎಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ! ಹೀಗೆ ನೇವ ಹುಡುಕಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಜಾಯಮಾನವೇ ಅಲ್ಲ. ಅವನು ತಾಯಿಗೇ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇ. ಅಮೃತ, ನೀನು ನನಗೆ ಪೂಜ್ಯಳೇ ಹೊದು, ನನಗೂ ಸಹ ಪೂಜ್ಯನಾದವನು ನನ್ನ ತಂದೆ. ಪತಿಯ ಆಚ್ಛೆಯನ್ನು

ಸಾಧ್ಯವಾದ ಪಕ್ಷಿಯ ತಲ್ಲಿಹಾಕಬಾರದು. ಅದು
ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

೭. ನನ್ನ ತಂದೆ ಮಹಾರಾಜ. ನಾನೂ ನೀನೂ ಇಬ್ಬರೂ
ಆತನ ಪ್ರಚೆಗಳು. ರಾಜಾಷ್ಟ್ಯಯನ್ನು ಪ್ರಚೆಗಳು
ಮೀರಕೂಡದು.
 ೯. ಕೈಕೇಯಿಯು ಕೇಳಿದ ವರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ತಂದೆಯು
ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಸತ್ಯಸಂಧನೆಂದು
ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನ
ವನವಾಸವನ್ನು ಅವಳು ಒಟ್ಟಿದ್ದಳು.

೨. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂನಿವೇಶ. ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಸೇತಾಲಕ್ಷ್ಮಿಣರೋಡನೆ ತಂದೆಯನ್ನು ಬೀಳೆಗ್ಗೆ ಲ್ಜುಲ್ಯ ದಶರಥನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ವೃದ್ಧನಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. "ರಾಮ, ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ನನಗೆ ಸರ್ವಧಾ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಈ ದುಷ್ಪೇಯಾದ ಕ್ಯೇಕೇಯಿ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ

ಸಿಕ್ಕಿಸಿದಳು. ಭವ ರಾಜ್ ನಿಗೃಹ್ಯ ಮಾಂ - ನನ್ನನ್ನ
ಸೇರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೀನು ರಾಜನಾಗು!" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಇದೂ ತಂದೆಯ ಆಚ್ಚೆಯೇ! ಶ್ರೀರಾಮನು ಇದನ್ನೇ
ಪಾಲಿಸುವುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ ಮೊದಲು ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು
ತಾನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನ ತಂದೆಯೂ
ಸತ್ಯಸಂಧನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದೂ ಅವನ
ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀರಾಮನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಇಂಥಹ ನೂರಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓದಿದವರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳೇ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ತುತಿಪಥಕ್ಕೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇವ್ಯಾನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

ವಾಲಿವದ್ದ ಪ್ರಕರಣ

ಶ್ರೀರಾಮನು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ
ವಾಲಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನೆಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ತನ್ನೊಡನೆ
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಪರಾಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂದ ವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು

ಧರ್ಮವಲ್ಲವನ್ನಪುದು ಆ ಕಾಲದ ಯುದ್ಧನೀತಿ, ಈ ಕಾಲದ್ದಲ್ಲ. ಆಗಿದ್ದ ನೀತಿಸಂಹಿತೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಆಗಿನ ಪಾತ್ರಗಳ ಧರ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮವು ಸರ್ವಪಾತ್ರಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಕರು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ಶಂಖಾಕನ ಸಂಹಾರವು ಯುಕ್ತವೇ ? ಅಯುಕ್ತವೇ ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ.

ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಾಣದಿಂದ ಆಹತನಾದ ವಾಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಹೋಗಿ ವಾಲಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತಾರೆಯು ಹೇಳಿದ್ದ ಹಿತವಾದವು ವಾಲಿಯ ಸ್ತುರಣೆಗೆ ಒಂದಿತು. ಆತನೇ ದಶರಥಪುತ್ರನಾದ ರಾಘುವನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ದೂಡಿಸಿದನು.

ನಾವು ಶ್ರೀರಾಮನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತಬಹುದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ವಾಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಮಿನಲ್ಲಾ ಕೋಟಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯು ಆರೋಪಿತನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಯಾವ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸುತ್ತಾನೋ ಆದೆಲ್ಲವನ್ನೂ

ವಾಲಿಯೇ ಹೇಳಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸ ಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ವಾಲಿಯ ವಾದದ ಸಾರಾಂಶ ಇಷ್ಟ್.

೧. ರಾಮ, ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ರಾಜಪುತ್ರ. ಧರ್ಮಾತ್ಮ ನೆಂದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಹರಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಾನು ಯಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕವಾದ ಶರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?
೨. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸುಗ್ರೀವನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಒಂದಿರುವೆಯಾದರೆ, ನನ್ನೊಡನೆ ನೇರವಾಗಿ ಯಾದ್ದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಅವನೊಡನೆ ಯಾದ್ದಿಲ್ಲ ತೊಡಗಿದಾಗ, ಮರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ವಥಗೆ ಯತ್ತಿಸಿದ್ದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಅಧರ್ಮದ ಪಾಪಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯ.
೩. ನಾನು ವನಚರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಹುಲಿ, ಜಿಂಕೆ - ಹೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ವಾನರ. ನನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ಯಾರೂ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಚರ್ಮ ಮೂಳೆಗಳೂ ಸಹ ನಿಷಿದ್ಧವಾದವುಗಳು. ಈ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ

ಉತ್ತರವಿದೆ? ನೀನು ಫೋರವಾದ ಪಾಪಕ್ಕತ್ಯ
ವನ್ನೆಸಿಗಿದ್ದೀಯೆ.

ಇವು ತೀವ್ರವಾದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳೇ ಹೌದು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಧರ್ಮಾತ್ಮನೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಡಿಹೊಗಳುವ ವಾಲ್ಯೋಚಿ ಮುನಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪು ಎನ್ನಿಸುವುದನ್ನೂ ತೇಲಿಸಿ ಹಾರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ವಾಲಿಯ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು ಅವರೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಯತ್ನವಿದು.

ಈಗ ಶ್ರೀರಾಮನ ಉತ್ತರವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ವಾಲಿಯ ಮೂರು ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಬರೆದು, ಅನಂತರ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

೧. ವಾಲಿ, ಕೋಸಲ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೀನು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಕೋಸಲವು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮದೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಬೇಡ. ಈ ಕಿಷ್ಟಿಂದೆ, ಈ ಅರಣ್ಯ - ಈ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಯೂ ಇಕ್ಕೂಕು ವಂಶೀಯರಾದ ನಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದು.

ಇಲ್ಲಿ ಅಥಮ್ ಕೃತ್ಯವೇನಾದರೂ ನಡೆದರೆ, ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ದಂಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನಮಗಿದೆ. ನಾವು ಈ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಗೂ ಪ್ರಭುಗಳು.

9. ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿರುಪುದೇನೋ ದಿಟ. ಏಕೆಂದರೆ, ನೀನು ಆತನ ಹಂಡತಿಯಾದ ರುಮೆಯನ್ನು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಘೋರವಾದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀರೆ. ತಮ್ಮನ ಹಂಡತಿಯನ್ನು ಸೊಸೆಯಂತೆ - ಮಗಳಂತೆ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ವನ್ನೆಸಗುವುದು ದಂಡನೀಯವಾದ ಪಾಪಕೃತ್ಯ. ಕಿಷ್ಯಂಧಂಗ ರಾಜನಾದ ನೀನೇ ಇಂತಹ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ನಾನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಅಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಮರಣ ದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮರಣ ದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ, ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಾಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನಾನು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. 'ಪರಾಜ್ಯಾಖಿವಧ'ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಿಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ

ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು. ಮರಣ ದಂಡನೆಗೆ ಅದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

- ಇ. "ನಾವು ವಾನರ ಜಾತಿಯವರು. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು ನಮಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃಗಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ, ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವೇನೂ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಉತ್ತರ ಇದು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜರಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದು ಒಂದು ಲೀಲಾ ವಿನೋದ. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೆಂದು ವಿಶ್ವಾತರಾದ ಶಿಷ್ಯರೂ ಸಹ ಮೃಗಯೂ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಲೆಯನ್ನೊಳ್ಳಿ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹುಲಿ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಂಚನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲ. ಮಾಂಸ, ಮೂಳೆ, ಚರ್ಮಗಳಿಗೆ ಬೇಟೆಯು ಸೀಮಿತವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿ.

ವಿವರಣೆ

ಮೊದಲನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕೂಣಾಮಿಯಂ ಭೂಮಿಃ ಸತ್ಯಲವನಕಾನನಾ ॥
ಮೃಗಪಕ್ಷಿಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ನಿಗ್ರಹಪ್ರಗ್ರಹಾಪಮಿ ॥

ಎಂದಿದ್ದನೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಾದ ಹೇಳಿಕೆ. ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ 'ಸರ್ವಾಕಪೂರ್ವಮಿಯಂ ಯೀಷಾಮಾಸೀತ್' ಕೃತ್ಯಾಂತ ವಸುಂಧರಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವೂ ಇಕ್ಕೆಟು ವಂಶದವರಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿತ್ತು. ಆ ವಂಶದವನಾದ ದಶರಥನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಹಾಶಾರ, ಅತಿರಥ, ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ದಶರಥನಿಗೆ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವನ ರಾಜಸಚಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತ ರಾಜರು ನೆರೆದಿರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಇದು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಜನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕ ಮಾತ್ರಲ್ಲ. ದಶರಥನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಸಮಸ್ತ ರಾಜರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ಯಾಗವದು. ದಶರಥನು ಕೈಕೇಯಿಗೆ 'ಯಾವದಾವರ್ತತೇ ಚಕ್ರಂ ತಾವತೀ ಮೇ ವಸುಂಧರಾ' ಸೂರ್ಯನ ರಥಚಕ್ರವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುವದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಿರುವ ವಸುಂಧರೆ ನನಗೆ ಸೇರಿದ್ದು' ಎಂದಿದ್ದನೆ. ಸಿಂಧು, ಸೌರೀರ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ದಕ್ಷಿಣಾಪಥ, ವಂಗ, ಅಂಗ, ಮಾಗಧ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಕಾಶಿ, ಕೋಸಲಗಳು ನನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿವೆ

ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. (ಅಯೋ. ಸರ್ಗ್ ೧೦). ದಕ್ಷಿಣಾಪಥವು ನನ್ನದು ಎಂದಿರುವುದು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಗಮನಾಹ್ಯ. ಕಿಷ್ಟಿಂಥೆ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಭರತನು ಬಿತ್ತರೊಟಕ್ಕೆ ಹೋದಸಷ್ಟೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೌಸಲ್ಯ, ಸುಮಿತ್ರ, ಕೈಕೀಯಿ - ಹೊದಲಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಹೋಗಿದ್ದರು. ದಶರಥನ ಮರಣ ವಾತ್ಯಯನ್ನರಿತು ಶ್ರೀರಾಮನು ತಂದೆಗೆ ಇಂಗುದೀಘಲಗಳಿಂದ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತುವಾಗ ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ಆ ಪಿಂಡಗಳು ಗೋಚರಿಸಿದವು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ದುಃಖಿವು ಉಮ್ಮೆಳಿಸಿತು. ಅವಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಚತುರಂತಾಂ ಮಹಿಂ ಭುತ್ತಾಪ್ಯ ಮಹೇಂದ್ರಸದೃಶೋ ಭುವಿ ।
ಕಥಮಿಂಗುದಿಪಿಣ್ಯಾಕಂ ಸ ಭುಂಕ್ತೇ ವಸುಧಾಧಿಪಃ ॥

— ಅಯೋ. ಸರ್ಗ್ ೧೦೨

“ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಚತುಃಸಾಗರಪರ್ಯಂತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತ ಭೂಲೋಕದ ದೇವೇಂದ್ರನೋ ಎಂಬಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದವನು. ಅವನೀಗ ಇಂಗುದೀ ಹಣ್ಣೆನ ಪಿಂಡವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕಾಯಿತೇ ?” ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಾಳೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣ

ಗಳಿಂದ ದಶರಥನು ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೈಲು, ದೂರವಾಣಿ ಮೊದಲಾದ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನಗಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿನ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಾಮಂತರ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವರು ನಿಯಮಿತವಾದ ಕಷ್ಟ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪತ್ಯವೇನಾದರೂ ನಡೆದರೆ ಅದನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ವಿಜಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಕಿಷ್ಯಂಧೆಯನ್ನು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಲಂಕೆಯ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಕಾಳಿದಾಸನು ರಘುವಂಶ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರಘುವಿನ ದಿಗ್ನಿಜಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನಿಲ್ಲ ಸ್ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನು.

೭. ನಿನಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವುದು ಮರಣ ದಂಡನೆ ಎಂದು ಎರಡನೆಯ ಆಕ್ರೋಪಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಇದೇ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ - "ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮ ಶ್ವರ, ಸಜ್ಜನರ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ಅದರ ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿಯುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ

ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಆತ್ಮಸೂಭ್ರನಿಗೆ ಇದು ಸರಿ - ಇದು ತಪ್ಪಿ ಎಂದು ಧರ್ಮ ಧರ್ಮಗಳ ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನವಿರು ತ್ತದೆ. ನೀನು ಮೊದಲೇ ಚಪಲ ಸ್ವಭಾವದ ವಾನರ. ಕಟ್ಟಿಗಳೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವ ನಿನಗೆ ಧರ್ಮದ ನಿಣಾಯ ಹೇಗಾದೀತು? ರೋಷಾವೇಷದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಬೇಡ. ನೀನು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಲ್ಲಂಫಿಸಿ, ಸೊಸೆಗೂ ಮಗಳಿಗೂ ಸಮಾನಳಾದ ಸುಗ್ರೀವನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರ್ಯೇ. ಈ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ನಿನಗೆ ಮರಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕಾಯಿತು. 'ತನ್ನ ದಂಡೋ ವಥಃ ಸ್ತುತಃ' ಎಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿ ದ್ದೇನೆ. ವಥಯೇ ದಂಡವಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು. ನನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಮಾಂಧಾತನೂ ಕೂಡ, ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ತಪ್ಪಿ ಮಾಡಿದ ಒಬ್ಬ ಶ್ರಮಣನನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ವಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ನನಗೆ ಆದರ್ಶ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಧಿ ಪಡಬೇಡ. 'ಧರ್ಮತಃ ಪರಿಕಲ್ಪಿತೋ ವಥಃ'.

ಮರಣ ದಂಡನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಾಗ ಅಪರಾಧಿ ಯೋಡನೆ ಯಾವ ರಾಜನಾಗಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿಯಾಗಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೇನು ಹಾಕಿ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ವಿಷಪೂರುಶನ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಜನರೆಡುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದಿನಿಂದ ಸಾಯಿಸಬಹುದು. ಆಯಾ ಕಾಲದ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಮರಣ ದಂಡನೆ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎದುರಾಗಿ ಬಂದವನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಯುದ್ಧದ ನಿಯಮ. ದಂಡನೆಯ ನಿಯಮವಲ್ಲ. 'ಈ ವಥೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ನುಡಿದಾಗ, ತಿಲಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ "ಷತೇನ ಅದರ್ಥನಪೂರ್ವಕಂ ವಥೋಽಧರ್ಮ ಇತಿ ಯದುಕ್ತಂ ತದಪಿ ಸಮಾಹಿತಂ । ದಂಡಾರ್ಥವಥೇ ದರ್ಥನಾನಪೇಕ್ಷಣಾತ್" ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ದಂಡಾರ್ಥವಾದ ವಥೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ' ಎಂದು, ನಾಗೇಶಭಟ್ಟರು ತೀಪ್ರೇಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಪರಮದುಜ್ಞೀಯಃ ಸತಾಂ ಧರ್ಮಃ ಘಾವಂಗಮ' ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ನುಡಿದದ್ದು. ಈ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನರಿಯದೆ ಈಗಿನ ವಿಮರ್ಶಕರು ಆಕ್ಷೇಪಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. 'ದಂಡಃ, ದಂಡಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು

ಶ್ರೀರಾಮನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜನರಿಗೆ ಆ ಶಬ್ದದ ಕಡೆ ಗಮನವೇ ಇಲ್ಲ. “ನನ್ನ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತವನು” ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ಧೀರವಾಣಿಯಿಂದ ದಿಟ್ಟತನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನೇ ಹೊರತು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಗಿ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ತಾನು ಧರ್ಮಚಯತನಲ್ಲಿವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಿತ್ತು. ಅನಂತರ ವಾಲಿಯೂ ಸಹ ನ ದೋಷಂ ರಾಘವೇ ದಧ್ಯಾ ಧರ್ಮೇಽಧಿಗತನಿಶ್ಚಯಃ ||

‘ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪವೇನೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆತನು ತಾನಾಡಿದ ದುರ್ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಶ್ರೀರಾಮನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. ವಾಲಿಯೇ ಸರಿಯೆಂದು ಒಟ್ಟಿಕ್ಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಈ ವಿಮರ್ಶಕ ಮಹನೀಯರು ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಲಿಗೇ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಎನ್ನೋ!

‘ನ ದೋಷಂ ರಾಘವೇ ದಧ್ಯಾ ಧರ್ಮೇಽಧಿಗತ ನಿಶ್ಚಯಃ’ ಎಂಬುದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗಳ ನುಡಿ. ಈ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ

ವಾಲಿಯು ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳಿರು
ವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀರಾಮನು ಧರ್ಮಸಂಮತವಾಗಿಯೇ ವಾಲಿಯನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ವಾಲ್ಯೈಕಿ ಮನಿಗಳೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾ
ರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಮಷಿವಾಕ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾವುದು? ಅವರು ರಾಮಪಕ್ಷಪಾತಿ
ಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ವಾಲಿಗೂ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೂ ಯುದ್ಧವೇ ನಡೆಯಿತೆಂದೂ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಾಲಿಯು ಹತ್ತನಾಡವೆಂದೂ ಬರೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಅವರು ಬರೆದರು. ಇದ್ದದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.
‘ಇಷಣ್ಯಃ ಸತ್ಯವಚಸಃ’ ಎನ್ನವುದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ.

ವಾನರರಿಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು
ಪ್ರಾಕೃತ ವಾನರ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ. ವಾಲಿ, ಸುಗ್ರೀವ, ಹನುಮಂತ-
ಮೋದಲಾದವರು ಪ್ರಾಕೃತ ವಾನರರಲ್ಲ. ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ
ಮಾನವರಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವಾಲಿಯು ಸಂಧಾವಂದನೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಉತ್ತರ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ.
ಯಾರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ. ವಾಲಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಹಾರವಿತ್ತೆಂದೂ ಅದು ಎದುರಾಗಿ ಅರ್ಥಶಕ್ತಿಯನ್ನು

ಅಪಹರಿಸಿ ವಾಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುಬೇಕಾಯಿತೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೇನೂ ದೋಷಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಾರದ ಕಥೆ ಪಾಲ್ಯೇಚಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ, ವಾಲಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಮಾಲೆಯಿತ್ತೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಾದರೂ ಶ್ರೀರಾಮನು ಎಂತಹ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಒಮ್ಮೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾವಣನ ಧನಸ್ಸು, ಖಿಡ್ಗಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿ, ರಾವಣನ ರಥಾಶ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದು ಸಾರಭಿಯನ್ನು ವರ್ಧಿಸಿ, ರಾವಣನ ಕಿರಿಟವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನು ಬಳಲಿ ದಿಗ್ಭೂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು “ರಾವಣ, ತುಂಬ ಬಳಲಿದ್ದೀಯೆ. ಯುದ್ಧ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಯೇಗ್ಯವಲ್ಲ. ಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಸ ರಥವನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧ ಸಂನಧನಾಗಿ ಬೂ. ಆಗ ನನ್ನ

ಪರಾಕ್ರಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು” ಎಂದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಲಂಕೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾವಣನನ್ನು ಮರ್ಡಸುಪುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಏಕೆ ಯಶ್ವಿಸಲಿಲ್ಲ ? (ಯುದ್ಧ. ಸರ್ಗ ೫೬).

ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಸ್ತ್ರ ಬಲದಿಂದ ರಾವಣನು ಹತಪೌರುಷನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಮೂರ್ಖ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಾರಧಿಯು ರಾವಣನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಯುದ್ಧರಂಗದಿಂದ ರಥವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ರಾವಣನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅಥಮಾವೆಂದಲ್ಲವೇ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸುಮೃಂಬಾದದ್ದು? (ಯುದ್ಧ. ಸರ್ಗ ೧೦೪)

ಇಂದ್ರಜಿತು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿ ಮಾಯಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೋರ್ಧಾವಿಷ್ಟನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶ್ರೀರಾಮನೋಡನೆ “ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಸಮಸ್ತ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಸತ್ತು ಹೋಗಲಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಜ್ಜಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಇದು -

ನೈಕಸ್ಯ ಹೇತೋ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಹಂತುಮಹಾಸಿ ।

ಅಯುಧ್ಯಮಾನಂ ಪ್ರಚ್ಚನ್ನಂ ಪ್ರಾಂಡಲಿಂ ಶರಣಾಗತಮ್ ॥

ಪಲಾಯಂತಂ ಪ್ರಮತ್ತಂ ವಾ ನ ತ್ವಂ ಹಂತುಮಿಹಾಹಾಸಿ ॥

— ಯುದ್ಧ. ಸರ್ಗ ೮೦

“ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಒಬ್ಬನಿಗೋಂಸ್ಯಾರ ಪೃಥಿವ್ಯಾಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲ ರನ್ನೂ ನೀನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಯಾರು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೋ, ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುಬಾರದು. ಅಡಗಿಕೊಂಡವನನ್ನು ಕ್ಷಮುಗಿದು ಶರಣಾಗತನಾದವನನ್ನು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಮತ್ತಾದವನನ್ನು ನೀನೆಂದಿಗೂ ಸಂಹರಿಸಬಾರದು”

ಮರಣಾಂತಿಕವಾದ ಫೋರ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸಹ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೇರದವನು ವಾಲಿಯನ್ನು ಅಧರ್ಮ ದಿಂದ ವಧಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ ?

ವಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅಣ್ಣನ ಉದ್ದೇಶ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೊಡೆಯುವುದು ಶ್ರೀರಾಮನ ವೃತನಿಷ್ಠೆಗೆ ಹಾನಿಕಾರಕವೆಂದು ಅವನೇಕೆ ಭಾವಿಸಲಿಲ್ಲ? ಅಂತಹ ಭಾವನೆ

ಯುಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ತಡೆಯದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಾಗ, ಶೋಕರೋಷಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು “ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನ ಸೀತೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ. ಇಲ್ಲಿದಿದ್ದರೆ ದೇವಲೋಕವನ್ನೇ ಸುಡುವೆನು. ‘ನಾಶಯಾಮಿ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ’ ಎಂದು ಆರ್ಥಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು “ಅಣ್ಣ, ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಒಬ್ಬನಿಗಾಗಿ ಅನ್ಯರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಶಾಂತನಾಗು” ಎಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ದುಡುಕಿ ಹೇಳಿದ ತನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಶ್ರೀರಾಮನು ಶಾಂತನಾದ ನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ‘ಸಾರಗ್ರಹಿ ಮಹಾಸಾರಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹ ರಾಘುವಃ’ ಎಂದು ಕವಿಯ ಉಪಸಂಹಾರವಿದೆ. ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಸ್ಪೃಭಾವದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದಾನೊಂದು ಧರ್ಮಸೂಕ್ತ ವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಾಲಿ ಸಂಹಾರದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಾಲ್ಯೇಕಿ ಮುನಿಗಳು ವಿಸ್ತೃತಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಉತ್ಸಾಹವೈದ ಒಂದು ಸಂಭಾವನಾ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತು ಬಹುದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗಿತ್ತು. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ್ದು. ಅದನ್ನು

ಸುಗ್ರೀವನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಾಲಿಯನ್ನು
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?
ಈ ಸಂಭಾವನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾವು ಉತ್ತರವೇ ಕಾರಣವನ್ನೇ
ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಲ್ಲಿ ವಾಲಿಯೋಡನೆ ವಿವಾದವು
ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಆತನು ರುಮೆಯಲ್ಲಿ ಸಗಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ
ಬರಬಹುದು. ಆಗ ವಾಲಿಯು ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನೊಷ್ಟಿಕೊಂಡು
ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
ಶರಣಾಗತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆಂಬುದು ಆತನ ದೃಢವ್ರತ. ವಿಭಿಂಘಣನ
ಶರಣಾಗತಿ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ -

ಸಕ್ಕರೆವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ಮಿತಿ ಚ ಯಾಚತೇ |
ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭೋರ್ಮೈ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವಾ ಪ್ರತಂ ಮಮ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. 'ಯದಿ ವಾ ರಾವಣಾಃ ಸ್ವಯಂ'
ರಾವಣನೇ ಶರಣಾಗತನಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅಭಯ
ಹಸ್ತವನ್ನೀಯತ್ತೇನೆ - ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ವಾಲಿಯನ್ನು
ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿ

ಪ್ರತಿಚ್ಛೆಯು ಭಗ್ನವಾದಿತು - ಎಂಬುದು ಅವನ ಆಲೋಚನೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಏರಡನೆಯಾಗಿ ವಾಲಿಯು ಕರ್ಪೀಶ್ವರ ಸಾದ್ಧರಿಂದ ವಾನರಸೇನೆಯೇ ಅವನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಒರಬಹುದು. ಕರ್ಪಿಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕಾದಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಸೀತಾನ್ನೇಷಣಿಗೆ ವಾನರರ ನೆರಪು ತಪ್ಪಿತು ಎಂದು ಆತನ ಚಿಂತನೆ ಇರಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆ ತಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವು ಪರವತಾಕಾರವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ವಾಲಿಯು ವಧ್ಯನಾದವನು. ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡಿದರೆ ಎಷ್ಟು ದಿನ ನಡೆಯುವುದೋ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲಹರಣಬೇಡ - ಎಂದು ಸಹಭಾವಿಸಿರಬಹುದು.

ಸುಗ್ರೀವನ ಸೈಹಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ವಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕ್ಯೇಹಾಕುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಾಲಿಯ ಬಳಿಗೇ ಹೋಗಿ ಸೀತಾನ್ನೇಷಣಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಸುಗ್ರೀವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ಮೇಲೆ ವಾಲಿಯ ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ವಧೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಆಗಲೇ ನಿಣಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

‘ವಾಲೀ ಚಾರಿತ್ರ ದೂಷಕಃ’ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಅವನು ವಧ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಅಣುಮಾತ್ರ ದೋಷವನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ‘ತಸ್ಯ ದಂಡೋ ವಧಃ ಸ್ತುತಃ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಆತನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಜನರು ಆ ಮಾತನ್ನೇ ಗಮನಿಸದೆ ದೋಷಾರೋಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದೆ. ಉದ್ದಿಷ್ಟ ವೃತ್ತಿಯ ಪೂರ್ವಾಪರ ಚಾರಿತ್ರವು ಎಂತಹುದು. ವಿಪತ್ತಾಲ ದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನು ನಡೆದುಕೊಂಡ ಒಗೆ ಯಾವುದು? ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ, ಸಹಸ್ರಾ ‘ಇದು ತಪ್ಪು’ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು ದೊಡ್ಡ ಅಪಚಾರವೇ ಸರಿ. ವಾಲಿವಧ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ನಿಷ್ಫಳಂಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

